

Földesi Ferenc

Copia – Digitalizált Babits-levelezés online

„Tisztelt Uram, kérem, küldje el nekem az összes műveit. Híve Osvát Ernő”¹. – Ez *Babits Mihály* hagyatékának egyik legrövidebb, ám a 20. századi magyar irodalom történetének szimbolikus jelentőségű levele. Babits tizenöt évvel később úgy emlékszik vissza rá, hogy a *Nyugat* főszerkesztőjének, Osvát Ernőnek elhíresült üzenetével „kapuk tárultak [...] a szegény vidéki költő előtt.”², aki ekkor még éppen csak megkezdte kilátástalannak tűnő fogarasi tanárkodását.

A távirati stílusban fogalmazott üzenet kézírata több ezer levél felvételével együtt immár minden érdeklődő számára hozzáférhető az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) Kézirattárában őrzött levelek digitális gyűjtőoldalán, a Copia felületén (copia.oszk.hu). A hagyaték – jelzete Fond III. – mind nagyságát, mind tartalmi értékét tekintve a 20. század első felének tudatosan felépített és megőrzött irodalmi hagyatékainak talán legkiemelkedőbb kéziratgyűjtése. Ha egészen pontosak és méltányosak akarunk lenni, nem is csak a költő hagyatékaként kell megneveznünk, hanem Babits–Török Sophie-fondként, mert létrejött, fennmaradása elsősorban a feleségnek – Babbitól kapott alkotói nevéen –, *Török Sophie*-nak köszönhető. A maga is költői ambíciókkal bíró *Tanner Ilona* alig néhány személyes találkozást követően, 1921 januárjában ment hozzá Babbithoz, aki ekkor már közel sem az alig ismert vidéki költő volt. Az ifjú feleség sejtette, és mint írásai tanúsítják, hamarosan biztosan tudta, hogy olyan térbe került, melynek egymással ütköző és egymást változó intenzitással kioltani kényszerülő erői: a vágyak, a lehetőségek, a feladatok, a szerepek nem a felhőtlenül boldog életre predesztinálják. A nagybetűs szerep persze a nagy költő feleségének lenni, helyet találni például a „Nyugat-feleségek” körében, elfogadni és kezelni Mihály idegenkedését a Tanner család tagjaitól, az anyától és a testvérektől, – úgy, hogy

magya is ambivalens érzésekkel hordozta ezt a családi kapcsolatot –, de mindenekelőtt az igazán nagy költő pályáját szolgálja, árnyékában mégsem lemondani a saját alkotói célokról.

Az OSZK Kézírtatárának irodalomtörténeti forrásanyagait közlétező Copia kezdőoldala

Török Sophie az első pillanattól fogva minden dokumentumot gyűjtött, ami Babitscal bármilyen vonatkozásban volt. Megőrizte a művek kéziratait, a hatalmas levelezést, a hétköznapi élet dokumentumait, és Babits több ezer kötetes könyvtárát is egyben tartotta a költő halála után, ám ez néhány kötet kivételével megsemmisült a háború alatt a Baumgarten Alapítvány Sas utcai házában. Babits életének és műveinek teljességét kívánta felmutatni az utókor számára, ezért nemcsak a keletkezett dokumentumokat archiválta, hanem aktív szerepet játszott a hagyatéknak két nagyon fontos tartalmi egységének, a fényképeknek és a hangfelvételeknek létrejöttében. Kihasználva a 30-as években megjelenő, viszonylag könnyen elérhető hangrögzítési lehetőséget, több rádiófelvétel kópiáját készítette el röntgenlemezre, így maradt fenn számunkra Babits összetéveszthetetlen hangja interjúk, előadások formájában – köztük a költő egyik legszebb versének, az *Esti kérdésnek* előadása is.

Nem bizonyítható, de feltételezhető, hogy ugyanebből a csaknem kultikus tiszteletből eredt a Babits számára olyannyira terhes, különösen az esztergomi hosszú nyarakon mindennaposá vált fényképezési gyakorlat is, aminek követ-

keztében valóban páratlan dokumentumegyüttes keletkezett, mely nem csak protokolláris arcát őrizte meg a nagy költőnek, a Nyugat főszerkesztőjének, a Baumgarten Alapítvány kurátorának. (Úgy sejtjük, hogy a Babits iránti rajongás és elfogult tisztelet mellett a fényképalbumok létrejöttének háttérében ott állt kimondatlanul a sok szempontból törékeny valósággal szemben az ideális család képének megkonstruálása is, felmenőkkel, barátokkal, tisztelőkkel, gyermekkel, kutyával, itáliai utazásokkal, budai polgári-értelmiségi lakással, az esztergomi hegyen álló házzal, mely a remeteség és az irodalmi szalon sajátos elegyét nyújtja.)

*Babits Mihály felolvassa Esti kérdés című versét a Magyar Rádió stúdiójában, 1937.
(OSZK Kézirattár, Fond III/2264/0030)*

Babits műveinek: a verseknek, esszéknek, regényeknek és levelezésének, továbbá a hagyatékban fennmaradt fényképeknek a közzétételét a magyar irodalomtudomány a háború utáni egy-két évtized kultúrpolitika által vezényelt, de legalábbis sugallt csendjének megtörését követően egyik kiemelt feladatának tekintette. Az 1956 utáni években néhány válogatott kötet kijött a nyomdából, ám az életmű tényleges, újbóli közzétételére még két évtizedet kellett várnia az olvasóknak. 1977-ben indította meg a Szépirodalmi Könyvkiadó az életműsorozat kiadását (*Babits Mihály művei*), nagy példányszámban, csak ezzel váltak széles körben hozzáférhetővé a szerző írásai. A könyvkiadói program, noha elismerésre méltó szerkesztői munka állt mögötte, nem felelhetett meg mindenben a textológiai és filológiai követelményeknek, ez nem is volt feladata. Nem vehette figyelembe a variánsokat, nem kellett elszámolnia a fogalmazványok és végleges szövegek kapcsolatával és így tovább, ugyanakkor a megjelentetés érdekében, nagyon is figyelembe kellett vennie a kultúrpolitika tiltásait, – a korszak standard fordulatával élve – „a szomszéd népek érzékenységét” szem előtt tartva egyes versek esetében csonkított szöveget kellett közölnie. A Babits-művek, valamint az általa és hozzá írott levelek kritikai kiadásának megindulása csaknem az ezredfordulóig várattott magára, ezt követően azonban az esszék, a regények, a versek és a levelek publikálása egyaránt lendületet vett.

A Kézirattárban őrzött hagyaték sokrétű anyagából minden bizonnyal a legkevésbé hozzáférhető műfaji csoport, a levelek tarthatnak számot leginkább a közönség és az irodalomtörténészek érdeklődésére, mivel az alpművek a főttebb említett életműsorozatban mind hozzáférhetőek. A hatalmas levelezés kritikai kiadása az elmúlt két évtizedben jelentősen előrehaladt, a legújabb kiadott kötettel már 1927 nyaráig tette hozzáférhetővé a dokumentumokat, ám a sorozat lezárásához még csaknem 15 év anyagának publikálására van szükség. Éppen annak a 15 évnek, ami Babits életében és vállalt feladataiban jelentős változást is hozott, mivel 1927-ben született meg a Baumgarten Alapítvány, a korszak mecénatúrájának vezető intézménye, melynek kezdettől fogva irodalmi kurátora volt. Ennek a másfél évtizednek levelezése tehát nemcsak az alkotói pályának és a Nyugat történetének mélyreható tanulmányozását szolgálja, hanem az alapítvány történetének is elsődleges forrása. Az OSZK Kézirattára ezeket a szempontokat szem előtt tartva döntött úgy, hogy a hagyaték digitális közzétételét a levelekkel kezdi.

Maga a digitalizálás figyelmes lépéseket igénylő folyamat. A Babits-levelek esetében – több ezer tételről beszélünk – kiindulópontként revíziót végeztünk. Ez nemcsak ellenőrzést takar, hanem szükség szerint az egy palliumban³ őrzött levelek rendjének helyreállítását is. Ezt követően a sérült darabok – leginkább jellemző sérülés a lapszélek gyűrődése –, a restauráló műhelybe kerültek javításra. A kéziratok állapota kapcsán említést kell tennünk a hagyaték sorsáról Babits halála után. Az özvegy Török Sophie mindent megtett, hogy az életmű és a költő életét dokumentáló irategyüttes épségben, teljességében megőrződjék az utókor

számára, ám személyes sorsa újabb és újabb akadályokat állított ennek útjába. A 40-es évektől elhatalmasodott rajta a betegség és a kényszerűen kisebb lakásba való költözés, a lányával, *Babits Ildikóval* egyre inkább feszültté váló viszony mind „nyomot hagytak” a hagyatékon. Amikor *Keresztury Dezső* a Széchényi Könyvtár tudós munkatársaként 1952-ben fölkereste Török Sophie-t, hogy rábírja a kéziratok átadására, melyekért a kultuszminisztériumnál némi vételárat is ki tudott járni, nagyon elhanyagolt állapotban találta a hagyatékot a Jagelló utcai lakásban. Talán nem túlzás azt mondani, hogy Török Sophie korábbi gondossága mellett elsősorban Keresztury lélekjelenlétének köszönhetjük a fond viszonylagos teljességét. A látogatás másnapján beállított egy személyautóval, és mindent beszálított a nemzeti könyvtárba, elejét véve a további erodálódásnak. Az ezt követő évtizedekben a könyvtár restaurátorai folyamatosan végezték az állagmegőrző és -javító munkákat a hagyatékon, de elkerülhetetlenül keletkeztek kisebb sérülések később is, mivel a háború előtti irodalom legnagyobb hagyatékáról van szó, melyet irodalomtörténészek generációi vettek kézbe újra és újra.

A levelek legszűkebb értelemben vett digitalizálása ugyancsak több fázisú folyamat. A felvételek elkészültét követően a Kézirattár munkatársai ellenőrző munkát végeztek, összevetették az eredeti darabot a digitális másolattal, ha elvétele bármilyen technikai hiba észlelhető volt, újbóli fényképezésre került sor. Laikusok körében kevésbé közismert, hogy a digitális felvétel elkészülte még közel sem tekinthető kész digitalizátumnak, az utómunkák jóval több időt vesznek igénybe. A technikai utómunkák közül ebben az esetben csak a képek körbevágását kellett elvégezni, viszont a digitalizátumok laponkénti fájlnevezése már a digitális feldolgozás nagy figyelmet igénylő része. Modern, vagy akár régi könyvek digitalizálásánál nem elvárható gyakorlat a laponkénti elnevezés, kéziratok esetében azonban, különösen, ha kiemelten fontos, akár tartalmi, akár vizuális szempontok alapján reprezentatív darabokról van szó – márpedig Babits levelezése ebbe a körbe tartozik –, minden egyes oldalt fájlnévvel kell ellátni, nemcsak a visszakereshetőség érdekében, hanem mint itt is, a tervbe vett digitális szolgáltatásra tekintettel. Mintegy tizenhétézer felvételhez rendelték hozzá a Kézirattár munkatársai a jelzetet és foliószámot is tartalmazó fájlnevet, függetlenül attól, hogy beírt vagy üres oldalról van szó, mivel a műtárgyvédelmi követelményeknek megfelelően a dokumentum minden oldalát lefényképeztük, és digitális tartalomszolgáltatásunkban minden oldalát be is mutatjuk.

A Copia tervezésekor az volt a kitűzött cél, hogy lehetőleg a Kézirattár összes dokumentumtípusának (leveleknek, verseknek, kötetes kéziratoknak) feldolgozására alkalmas adatbázis jöjjön létre, műfaji csoportonként elkülönítve, de fölöttük egy minden adatbázist kezelő keresőmotort működtetve. A főntebb említett okok miatt elsőként a levelek feldolgozói felülete készült el. A felület *szöveges* és úgynevezett *címzés* mezők vegyes alkalmazásával épült fel, tekintettel az egyes adattípusok sajátosságaira, a majdani kereshetőségre és csoportosíthatóságra, szűrésre.

Szerző	babits
	<ul style="list-style-type: none"> Babits Mihályné Kelemen Auróra (1854-1945) Babits Angyal (1886-1932) Babits Angéla Babits Mihály (1883-1941) Babits Mihályné Babits Mihály (id.) (1844-1898)
☒ ÉS ☐ VAGY ☐ NEM	
Dokumentum jellege	autográf
	<ul style="list-style-type: none"> Autográf Gépirat autográf aláírással Gépirat autográf javításokkal és aláírással Gépirat autográf kiegészítéssel és aláírással Gépirat autográf javításokkal, kiegészítésekkel és aláírással Gépirat és autográf Nyomatott és autográf Gépirat autográf javításokkal Nyomtatvány autográf aláírással Gépirat autográf kiegészítéssel Gépirat autográf megjegyzésekkel Gépirat autográf megjegyzésekkel és aláírással Gépirat nem autográf kiegészítéssel és aláírással Gépiratos másodpéldány autográf kiegészítésekkel Sokszorosított gépirat autográf javítással és aláírással
☒ ÉS ☐ VAGY ☐ NEM	
Címzett	
☒ ÉS ☐ VAGY ☐ NEM	
Keletkezés ideje	<input type="text"/> <input type="text"/>

Összetett keresés a Copia felületén

A levelek esetében kötelező, és a Copia nyilvános felületén is megjelenő mezők a következők: *örzőhely*; *jelzet*; *cím*; *szerző* (egyéni vagy testületi); *levél írója* (esetenként nem azonos a szerzővel, jellemzően egy intézmény, például kiadó és annak munkatársa relációjában); *címzett* (ugyancsak személyre, illetve testületre bontva); *keletkezés helye*; *keletkezés ideje* (konkrét dátum vagy időintervallum); *darabszám* és *terjedelem* (mivel az adatbázis műtárgyleírási funkciót is ellát, ezért tartalmi tekintetben természetesen akkor is egy levélről van szó, ha öt lapból áll); *dokumentum típusa* (levél, távirat, képeslap és így tovább); *levél nyelve*.

Ezek olyan alapvető adatok, amelyek nem kívánnak értelmezést, kissé többet kell mondanunk azonban a következő mezőkről. A megjegyzés elnevezésű szöveges mezőbe számos olyan információ típus került, amelyek jellegükből következően nem mondhatók el címszavakban. Így például a levél állapotáról tett megjegyzések (gyűrött lapszél; foltos, pecsétetes hátoldal stb.). Ugyancsak itt kaptak

helyet az immár filológiai jelentőséggel bíró megjegyzések, köztük is leggyakrabban a datálást érintő szempontok. A levelek jelentős hányada ugyanis keltezetlen. A digitális feldolgozást végző kéziratáros filológusok könnyű helyzetben voltak, ha a levél már megjelent akár a kritikai kiadás sorozatában, akár más levélgyűjteményben, ebben az esetben döntően elfogadtuk az ott közölt dátumot. Azonban az 1927 után született keltezetlen levelek esetében nem volt megkerülhető valamilyen dátum vagy legalább időintervallum megállapítása, mégpedig anélkül – több ezer levélről lévén szó –, hogy a szakirodalom és a Babits-korpusz teljességét áttekinthettük volna. Leginkább életrajzi adatok és szerencsés esetben a levél tartalmából kiindulva bibliográfiai adatok segítségével tudunk megközelítőleges időhatárokat megállapítani. Nem ritkán azonban egyéb árulkodó jelek is segítettek a megközelítésben. Csak egy példát bemutatva: *Tordai Ányos* irodalomtörténész, a bajai ciszterci gimnázium igazgatója rövid, baráti hangú üzenetben értesítette a tanári pályáját egykor ott kezdő Babitsot a gimnázium épületének megújulásáról. Egyetlen keltezetlen sor, a lap másik oldalán pedig a gimnázium épületének fotója a következő felirattal: Baja. A Ciszt. Rend III. Béla-reálgimnáziuma. 1931 és 1934 közé datáltuk a lapot az alábbi megjegyzéssel: „[a] bajai III. Béla Reálgimnáziumot ábrázoló lapon. Címzés és bélyeg nélkül. Keltezetlen, megközelítőleges datálása a tartalom és a kép alapján. A reálgimnázium épületét 1931-ben bővítették, ekkor került rá a második emelet, a reálgimnázium nevet pedig 1934-ig viselte. A rövid üzenet szövege azt sugallja, hogy hamarosan az átépítést követően született a levél.”⁴

Ugyancsak a megjegyzés mezőben igyekeztünk leírni a képeslapok esetében az ábrázolást, ami a csiszoltabb levélírók esetében nem ritkán valami üzenetet vagy legalábbis allúziót sugall, de ennél is szórakoztatóbb, ha a levélíró rajzolt, az is itt kapott helyet. Nemcsak a tényleges művész, *Moholy-Nagy* grafikáira kell gondolnunk, hanem *Sárközy György* és *Molnár Márta* vagy *Tóth Árpád* mókás rajzaira. És persze nem szabad megfeledkezni Babits rajzairól, aki hajlamos volt a levelekre ceruzarajzokat skiccelni, de ami irodalomtörténetileg fontosabb: rájegyzései mellett nem ritkán olvashatunk tőle versvázlatokat, verskezdeményeket is a levelek beíratlan lapjain.

A feldolgozói és a megjelenítő felületen még egy érdekes mezőt találunk *dokumentum jellege* elnevezéssel, mely már a mikrofilológia terére csábítja az olvasót. Tudniillik az evidensnek tűnő saját kezű (autográf) levelek mellett a papírra vetés módjának, a levél végső képezésének egész arzenálját találjuk a lapokon. Csak néhány típust említve: *autográf; gépirat autográf aláírással; gépiratként elkezdődő autográf, autográf aláírással; gépirat autográf javításokkal, kiegészítésekkel és aláírással; nyomtatvány autográf aláírással* stb. Összetett keresés esetén a dokumentum jellege mező használatával számos kérdés megválaszolásához közelebb juthat a kutatás. Például – hogy csak a legevidensebb problémát jelezzük –, egy keltezetlen levél megközelítőleges datálásához nagyon közel vihet a következő keresőkérdés:

(Szerző=Babits Mihály) ÉS (Dokumentum jellege=Autográf), majd a keletkezés ideje szerinti szűrés, melynek révén a levelek lekérdezése és írásképek egymás mellé rendelése sokat segíthet.

A feldolgozói felületen azonban találunk még további mezőket, amelyek a Copia frontendjén nem jelennek meg. Közülük különösen fontosnak tekinthető a *regeszta*-, az *átirat*- és a *fordításmező*. Ezeket a Babits-levelezés feldolgozása során nem használtuk ki, de elengedhetetlenül fontosak lesznek más szerzők és különösen más korok leveleinek közzétételénél. Hogy csak a Széchényi Könyvtár létrejötté, története és állománya tekintetében megkerülhetetlen gyűjtőket és tudósokat említsük, magának *Széchényi Ferenc*nek, *Kovachich Márton György*nek vagy *Jankovich Miklós*nak a levelezését úgy közzétenni, hogy szélesebb kutatói, olvasói réteg számára is informatív legyen, a nyelvi megoszlás és az írásképek miatt formálisnak tűnik a szöveg valamilyen mélységű feldolgozása nélkül. Kelet-Közép-Európa és benne a Magyar Királyság és Erdély tudományossága a 19. század kezdetéig döntően latin nyelvű, emellett pedig a politikai viszonyrendszerből, az uralkodó személyéből és a birodalom adminisztrációjából, továbbá a német tudományossághoz való több évszázados kapcsolatból következően, melynek bizonyos korszakokban aktív alakítója a királyság és Erdély területén élő német evangélikus városi és egyházi értelmiség, a német nyelvű írásbeliség nagyon hangsúlyosan van jelen. A két nyelv immár több évtizedes kiszorulása az oktatásból magával hozta azt az állapotot is, hogy egyre szűkebb kutatói kör számára válnak könnyen megközelíthetővé a 19. századot megelőző időszak művelődéstörténeti forrásai és szépirodalma. A fent említett literátorok fennmaradt levelezésének jelentős hányada latin és német nyelvű, ezért majdani digitális publikálásuknál elengedhetetlennek tűnik legalább rövid tartalmi összefoglaló (*regeszta*) közlése az adatbázisban vagy egy valóban teljes feldolgozásban – legalábbis a legfontosabb szövegeknél – az átírás és a magyar fordítás.

A Babits-fond levélíróinak és címzettjeinek áttekintése természetesen lehetetlen vállalkozás jelen cikk keretében. Itt vannak a század első felének magyar irodalmi klasszikusai: *Kosztolányi Dezső*, *Jubász Gyula*, *Karinthy Frigyes*, *Móricz Zsigmond*, *József Attila*, továbbá azok a „Babits-tanítványok”, akiknek alkotói pályája majd a háborút követően bontakozik ki: *Ilyés Gyula*, *Weöres Sándor*, *Berda József*, valamint természetesen a nagy lapok és folyóiratok szerkesztői: *Gellért Oszkár*, *Osvát Ernő*, *Schöpflin Aladár* a Nyugattól, hogy csak a legismertebbeket említsük. És itt vannak a nagyközönség előtt kevésbé ismert nevek, leveleik azonban megkerülhetetlenek az irodalomtörténet számára. Példaként két német fordítót említünk csak, a brassói származású *Horvát Henriket*, akinek a magyar költészet nagyon sokat köszönhet a német nyelvterületen való megjelenés tekintetében, valamint *Stefan Isidor Kleint*, aki Babits prózájának német fordítója volt. A költő leveleinek kritikai kiadása – mint említettük, az 1927-es évnél tart – ténylegesen csak a Babits-leveleket közli. Ám a hagyatéék levélanysága ennél mérhetetlenül gazda-

gabb és heterogénebb, de szorosan kapcsolódik a babitsi életúthoz és életműhöz. A kutatás számára kézenfekvő, hogy nem negligálhatók a feleség, Török Sophie levelei, saját jogán sem, természetesen, és nem negligálhatók a hagyatékban fennmaradt, más személyi relációkban született levelek sem. A Copia egyik nagy erénye, hogy válogatás nélkül közli mindezeket a tételeket, ezzel alapvető forrásokat tesz közzé a legszélesebben vett művelődéstörténet számára, alkotói pályák válnak megközelíthetővé az irodalomtörténet, a művészettörténet, az előadóművészetek és számos más terület köréből.

A Copia megnyitásakor egyetlen megszorítást kellett tennünk. Nem kerülhettek a frontendre a szerzői jog hatálya alá eső dokumentumok, tehát az 1951 után elhunyt személyek levelei. (Török Sophie kivétel, ő a halála előtt a nemzeti könyvtárra hagyta szerzői jogait.) Az OSZK megkezdte a feldolgozást, de egyelőre publikálatlan levelek jogtulajdonosainak felderítését és engedélyük megszerzését, amelynek első eredményeként 2021 augusztusa óta további száz levelet tudunk hozzáférhetővé tenni. A program, még maguknak a leveleknek a publikálásával sem ért véget az eddigi munkával. Egyrészt további levelek várnak feldolgozásra a hagyatékban. 1952-t követően, miután beérkezett a könyvtárba a hagyaték, Török Sophie rendelkezése szerint tíz éven át zárolt anyagként kezelték, mely csak az ő és három kijelölt kurátor engedélyével volt kutatható. A feldolgozó munka tehát csak a 60-as években kezdődhetett meg, mégpedig – mai terminológiával élve – pilotprojektként, mert korábban is kerültek ugyan kompakt személyi hagyatékok a gyűjteménybe, ám ezeket dokumentumtípusonként osztották be és dolgozták fel, a Babits-hagyaték bekerülése kapcsán született meg aztán az az adminisztratív döntés, amelynek tudományelméleti követelményét a kutatás mindig is evidenciának tartotta, hogy az életmű kontextuális feltárhatóságának érdekében a fondokat a továbbiakban külön gyűjteményi egységként kell kezelni. A Kézirattár munkatársai a Babits-hagyatékon dolgozták ki a fondfeldolgozás metódusát. Az első ütemben, az előrendezés során mai szempontjainkhoz viszonyítva túlzott rigorozitással jártak el, számos kéziratot válogattak le és helyeztek az úgynevezett limbusba,⁵ melyeket nem tekintettek relevánsak az életmű vonatkozásában. A későbbi évtizedekben azután két alkalommal vizsgálta felül a Kézirattár ezt a döntést és emelt be a limbusból a fondba kéziratokat, de továbbra is nagyszámú dokumentum maradt itt. A Copia levélfelületének folytatásában az itt őrzött levelek feltárását fogjuk elvégezni, tartalmilag jellemzően a Babits család levelezését, valamint Török Sophie és lányuk, Babits Ildikó levelezését.

A feldolgozó felületről nem említettünk még egy rendkívül fontos mezőt, a tárgyszavakét, melyet egyelőre nem nyitottunk meg a frontenden. Három „tárgyszótípust” alakítottunk ki. Első a *személyneveké*. Belekerül minden biztosan azonosítható személy neve, aki valamilyen formában, akár megnevezetlenül is szerepel a levélben. Második a *műcímek* mezője. Belekerül minden biztosan azonosítható *cím* a *szerzőjével* együtt, pl. *Zelk Zoltán: József Attila halálára*. (Megjelent

a Nyugatban és a Huszadik Században.) A harmadik tárgyszómező a levél szövegében relevánsan megjelenő *tudománysszakok, műfajok, irodalomtörténeti kategóriák* stb. jelölésére szolgál. (Csak esetlegesen néhány példa: olasz irodalom, 13. század; műfordítás; irodalomkritika; művészettörténet; mozgásművészet stb.) Ezek a kategóriák szigorúan az OSZK gyűjteményeinek feldolgozása során alkalmazott tezauszra támaszkodnak. Filológusként meggyőződésünk, hogy a digitális feldolgozás eredményeként megjelenő levelek ezekkel a tárgyszavakkal kerülhetnek be ténylegesen az irodalomtörténeti kutatás véráramába, és tehetik lehetővé az összetett keresések alkalmazásával olyan összefüggések feltárását, olyan tartalmi elemek egymáshoz rendelését, melyek hagyományos, „papíralapú” filológiai módszerekkel összehasonlíthatatlanul nagyobb munka befektetésével volnának csak megvalósíthatók.

Az ismertető elején említettük, hogy Babits hagyatéka mily sokrétű. A levelek digitális közzététele mellett halaszthatatlan a verskéziratok (teljesek, töredékek és vázlatok) publikálása az oldalon, csakúgy, mint a rendkívül értékes egyedi fényképeké. Mindkettő izgalmas anyagot rejt.

Jegyzetek

1. Raktári jelzet: Fond III/974/1. Online elérhetőség: <https://copia.oszk.hu/levelek/osvat-ernobabits-mihalyhoz/> (2021.11.20.)
2. Babits Mihály: *Emlékezés*. = Nyugat, 16. évf. 1923. 11–12. sz. június 16. [726]–727. p. <https://epa.oszk.hu/00000/00022/00339/10238.htm> (2021.11.20.)
3. Pallium (lat.): köpeny; a szálas dokumentumok tárolására szolgáló savmentes vékony karton, mely félbehajtva kb. ívrét nagyságú, hogy a legnagyobb méretű kéziratokat is biztonságosan fedje.
4. Raktári jelzet: Fond III/1307/5. Online elérhetőség: <https://copia.oszk.hu/levelek/tordai-anos-babits-mihalyhoz-5/>
5. Limbus (lat.): perem, valaminek a széle; az egyházi latinban a pokol tornáca.